

טורי וולף חיים (הארי)
172513
בן יצחק
נולד ב- 2.5.1928
שרת בגדוד "ברק" (12)
נפל ב- 10.6.1948
בקרבות שער הגולן.

נרדף היום (הארי)

בן יצחק, נולד ב־2.5.1928 בלייפציג שבגרמניה. נתינתם מהוריו בגיל רך ונתחנך בבתי־יתומים יהודיים בגרמניה. עם התגברות הדיכוי הנאצי הועבר לפני פרוץ מלחמת־העולם בעזרת מוסדות־סעד לבית־יתומים בהאגנאו שבאלזאס הצרפתית. עם הפלישה הגרמנית לצרפת ב־1940 יצא לנודדים ברחבי צרפת בלי ידיעה מספקת בשפה ובלי פרוטה בכיס. מאימת שילוח למחנה־ריכוז התחפש לנוצרי והלך

לכנסיות, נרדף על־ידי משטרת צרפת הוישאית כילד עזוב וחשוד בעבריינות, התחפש לגרמני בבואו אל הקומנדטורה כדי לקבל עבודה. סבל רעב, מכות ומאסרים, אך התקוה להגיע לארץ־ישראל ולהתחיל בחיים חדשים נתנה לו כוח לשאת את כל התלאות. נסיונו לברוח לשווייץ נכשל, אך הצליח לעבור לספרד בגיל 16. נעזר על־ידי משלחת ה"ג'וינט" ואחרי 4 חודשי מנוחה הועלה לארץ־ישראל ביוני 1944 עם "עליית־הנוער". התחנך שנהיים בבית־ילדים־נוער "אהבה" בקריית־ביאליק שבצמק הבולק. על־ידי לימוד אינטנסיבי ניתן לו שם להשלים מה שהחסיר בנודדיו ומצא שלות־נפש וחדות־נעורים שרחקו ממנו עד עתה. יצא עם גרעין קבוצתו להכשרה נוספת ברמת־דוד, אך שאף לחיים פרטיים יותר במושבי־עובדים. עזב את הקבוצה והתגייס לנוטרות, בתקוה למצוא אחרי שנת השירות גרעין להתנחלות במרשב. בינתיים החלה מלחמת־השחרור והוא עבר מנוטרות לצבא ההגנה.

השתתף בקרבות רבים תפל בקרב בשער־הגולן ב־10.6.1948. היה קבור באפיקים. ב־27.7.1950 הועבר לנחלת־יצחק.

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון הרבה מדי. הוא מאפיין את "דוד תש"ח" בארץ ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חדשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרבות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות.

בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צבינה וחזתמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ואמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד האדמה ויושב הכפר: עקשנות, צמידות

למשימה, שורשיות ושקט..."

מסדרים

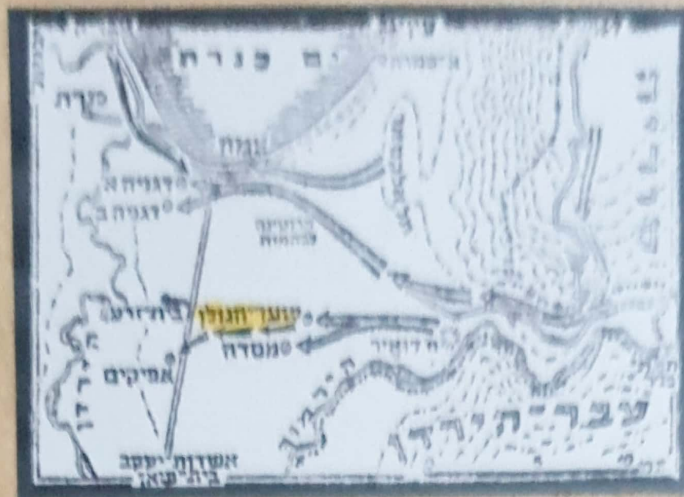
אימונים

לוחם מ-48

המקום בו נפל חיים

מסדהחסיבה 13.4-88

אל: חמ"מ מנחם

פקודת יום מ"מ. 1

1. לרגל סכנת הפלישה עם סיום המנדט הנגי מכריו על מצב צבאי בכל המרחב, החל משבת 15.5 ועד להודעה חדשה.
2. עם קבלת פקודה זו עליך לבצע את כל ההוראות שתקבלם בכתב בפקודות מיוחדות לכך.
3. למצב זה יש לאחד וליעל את המטות הנפרדים של המטות (גדוד ונפה) לפקודת מפקד הגדוד.
4. הנך מוסמך להכריז ולבצע גיוס מלא של כוח האדם במרחבך בהתאם לצרכי המערכה.
5. ניתנת לך בואת סמכות לגייס ולהפקיע כל סוגי נשק מהישובים לצרכי המערכה לפי הצורך.
6. עליך להמריץ את הישובים להתחפר ולהתבצר במחירות בפני הרעשות אוויר ותותחים, ולהטיל גיוס חובה של התבצרות על כל התושבים.
- ידועה זו יש להביא לידיעת כל מפקדי היחידות והישובים.

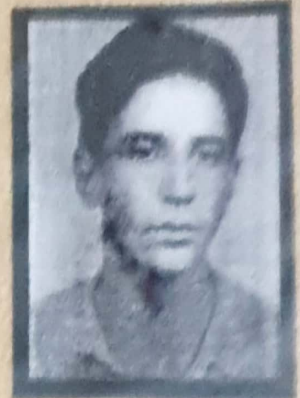
(—) גולני (*)

מפקד החסיבה

(*) גולני — כיורו של משה מן, מפקד החסיבה באותם הימים.

הקרב בו נפל חיים

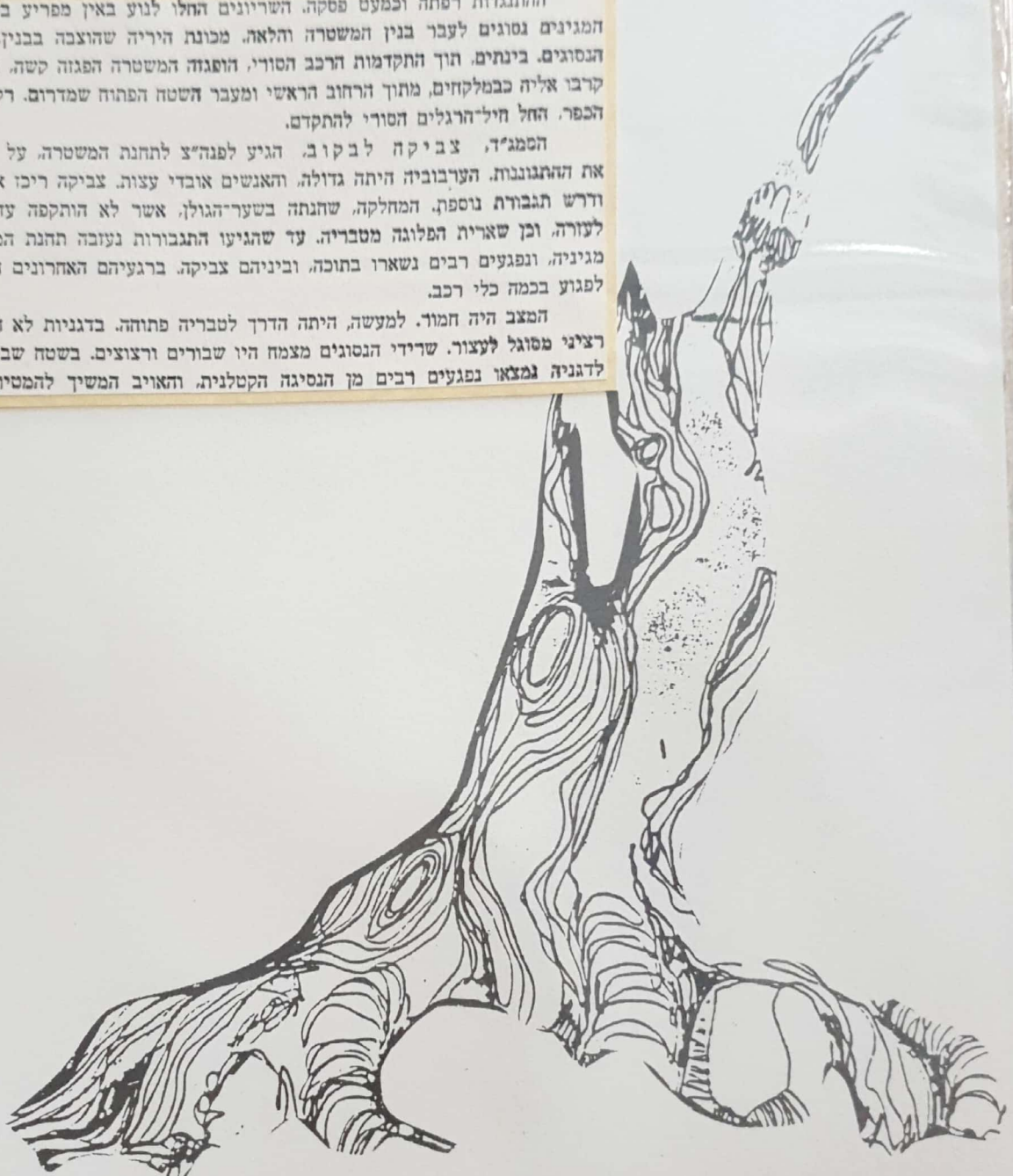

הסדרה
בסוגי ה-13 במאי נראו מפוזרות מאורות וצית מפריחאלה לאורך רכס הגולן.
בשעה 0100, פתחו הסורים בהרפתת תותחים ומרגמות על עין גב. בשעות הבוקר והצהריים
אירעו הפצצות את ישובי העמק. התותחים החלו להרעיש את שער הגולן ומסדה.
כשתי פלוגות סוריות החלו לדרת מתלי-אליקסטר, שנחפס עד בלילה פשטניות מחקריות
והפריטים זקופים. בחיפוי התותחים והפכויות. לעבר מחנה הצבא שבצפת והקרנטינה
החדשה. יחידת החיים, שהייתה בקרנטינה, עזבה את מקומה עם התפרצות הסורים. מערך
יחידות החיים בצמח התערער. היו אלה רגעים קריטיים ביותר. יחידת הגדוד, שהייתה מוכנה
בסבריה, הובחלה מיד, ובמשך 20 רגעים הגיעה לצמח והתארגנה מיד בקו הגנה. הסורים
נחבטו במחנה ובקרנטינה. שני חבלנים, שנשלחו למקש את סביבות הקרנטינה, יצאו
בידיעה שהיא נמצאת בידו. משתקרב — נפתחה עליהם אש. מיד קצצו מן הפכויות,
שעלתה באש בהפגע המטענים שבחוכות החבלנים הצליחו לחזור בשלום.
מעריך צמח, שחשטרע משכונת מנשייה דרך תחנת הרכבת עד בית הקברות שליד
שפת הים, באורך של ק"מ אחד, תוחק ע"י 3 מחלקות של הגדוד ותגבורת אנשי משקים
מכל סביבות העמק. היחידות המחזיקה הצליחה לעצור את התקדמות הסורים. מצד הקפא,
עם התקדמות לצד צמח, נעה פלוגה סורית אחרת. מתלי-אדווייר, בחיפוי שריונים,
ותוך כדי הרעשה כבדה על שער הגולן ומסדה. לעבר מכו המים שעל הירמוך, ששימש
עמדה קדומנית לחגנת שני המשקים. העמדה חורחרה כליל. כל אנשיה פרס לאחור. נהרגו
השריונים וחיל-הרגלים המשיכו להתקדם לשער הגולן. למקום נשלחה תגבורת של מחלקה
עם תותחים א.מ., שהספיקו להגיע בעוד מועד. יחד עם אנשי המשק הפסו עמדות והמסירו
אש על הסדר המתקרב. לאחר שנפגעו כמה כלי רכב ואנשים, — נסוג האויב. מאז ועד
עזיבת שני המשקים לא ניסו הסורים לתקוף בקטע זה.
פרט להפגזות ותמרון-שריונים בשטחים הרחוקים, הסתפקו הסורים, בשלב זה,
בביסוס כיבושיהם וחזרו ונתארגנו. כן נמשכו במשך היום התרעשות האויריות על כל
משקי העמק. ארכה זו, נתנה למטה הגדוד את האפשרות לארגן מחדש את הגנת צמח עצמה.
האנשים התחפרו בתוך החפזות, אם כי במידה לא מספקת. מהקדר כלים מתאימים ומחוסר
זמן, נחפרו שוחות, ואלו האנשים התגוננו בעיקר מתוך הבתים. אנשי העמק רוכזו להכנת
מחסומים בדרכים. הגשר שמעל לתעלה האנטי-טנקית פוצץ. בלילה נערך תמרון-הטעיה
של סירות על פני הכנרת, שפתחו באש אל תחוף, כדי להגביר את מתחיות האויב ולשבש
את תכניתיו.
למחר ניסו הסורים לשוב ולתקוף, בסיוע שריונים ובחיפוי תותחים, את סביבות
תחנת הרכבת ובית הקברות. חיל-הרגלים הסורי נשתזה הרבה אחרי השריונים ולא
העז להתקדם מחמת תשובת האש של המגינים, אם כי זו הייתה חסכונית ביותר, מפני
צמצומה של כמות התחמושת שעמדה לרשותם. (דינו אם נציין, כי כשהוחלטו היחידות,
הרארה כל תחמושתה של היחידה המוחלפת, מיון שבזו שהחליפה אותה, היו לכל חייל
פחות מ-50 כדורים). התותחים הא.מ. שתוצבו בעמדות לא-מתאימות, מחוסר ידיעה, סייעו,
בכל זאת, לבלימת ההתקפה. שפירות ההתקפה עוזדה את רוח המגינים. תאוב לא הפסיק
את הפגזותיו. בלילה נתקבלה הודעה מטבחיה, כי יחידה סורית, שניסתה לעבור את שפך
הירדן, עלתה על שדות מוקשים ונפגעה. לאחר שנפגעו מהם כמה חיילים, וביניהם קצין
סורי גבוה. במטגרת ההטעיות רוכזו מפוזרות העמק ועלו באורות פלויים לרכס פוריה-
אלומות וחזרו באורות גלויים, להגביר בלב הסורים חששות בפני תגבורות מגיעות. כן
רוכזו הטרקטורים, שיקמו רעש בדימוי לטנקים.
היום שלאחר כך היה שקט במידה יחסית, פרט לתמרון-שריונים קלים, הפגזות
מתמידות והפצצות מן האויר. אך היה זה השקט שלפני סערות היום הבא. — ה-18 במאי.

ב-0430 תלת הרעשה צמח, שער הגולן ופסדת, שגבריה והלכה מרגע לרגע, בעת
 חתא נפרסו כ-30 שריונים מסוגים שונים (ביניהם טנקים) בקשת רחבה מסביבות המצודה
 עד לבסטיון, והחלו להתקדם בסיוור לעבר צמח, חיל-הרגלים הסדוי לא השתתף הפעם
 בהתקפה, אלא חנה ממרחק. ההרעשה ערערה את בתי החפז, שימשו מסתור למגינים,
 החסירות לא היו עמוקות במידה מספקת, שוחות רובאים בלבד, שחפרו כל כיסויי-ראש.
 אנשים רבים נפגעו, ביניהם מפקדים. השריונים התקדמו תוך כדי הצלפת פגזים לעבר
 העמדה, אחד התותחים האמ, שהוצב כנגד כלי הרכב, נפגע והוצא מן השימוש. הטנקים
 המתקדמים מדרום איגפו את השכונה שמעבר לתחנת הרכבת, באזה שלג, שהטיחה את
 מאחד הבתים. נטלה את חשקו של חיל-הרגלים הסדוי לנוע, כן האיתה מעט את קצב
 התקדמותו של השריון, אבל, לא לזמן רב. ההרעשות שבאו בכיוון ישיר והאיגוף שמדרום
 אילצו את המגינים לנטוש את עמדותיהם ולהתחיל לצאת מתוך צמח, כשלא ניתן להוציא
 מתוכה את כל הפצועים. השריונים כיסו באשם את הרחובות והמפלשים שבין הבתים,
 בתופת אש זו קשתה הנסיגה, האנשים זחלו בין הבתים ובקוצים ומספר הנפגעים נתרבה
 וחלף.

ההתנגדות רפתה וכמעט פסקה. השריונים החלו לנוע באין מפריע בשטח פתוח.
 המגינים נסוגים לעבר בנין המשטרה והלאה, מכוונת היריה שהוצבה בבנין, מחפה על
 הנסוגים. בינתיים, תוך התקדמות הרכב הסדוי, הופגזה המשטרה הפגזה קשה, ושני טורים
 קרבו אליה כבמלקחים, מתוך הרחוב הראשי ומעבר השטח הפתוח שמדרום. רק עם הכבש
 הכפר, החל חיל-הרגלים הסדוי להתקדם.
 הסמג"ד, צביקה לבקוב, הגיע לפנה"צ לתחנת המשטרה, על מנת לארגן
 את ההתגוננות. הערבוביה היתה גדולה, והאנשים אובדי עצות. צביקה ריכוז את המגינים
 ודרש תגבורת נוספת, המחלקה, שהנתה בשער-הגולן, אשר לא הותקפה עדין, הועקה
 לעזרה, וכן שארית המלוגה מטבריה. עד שהגיעו התגבורות נעוצה תחנת המשטרה ע"י
 מגיניה, ונפגעים רבים נשארו בתוכה, וביניהם צביקה. ברגעיהם האחרונים הספיקו עוד
 לפגוע בכמה כלי רכב.
 המצב היה חמור. למעשה, היתה הדרך לטבריה פתוחה. בדגניות לא היה כל מח
 רציני מסוגל לעצור. שרידי הנסוגים מצמח היו שבורים ורצוצים. בשטח שבין המשטרה
 לדגניה גמצאו נפגעים רבים מן הנסיגה הקטלנית, והאויב המשיך להמטיר את אש.

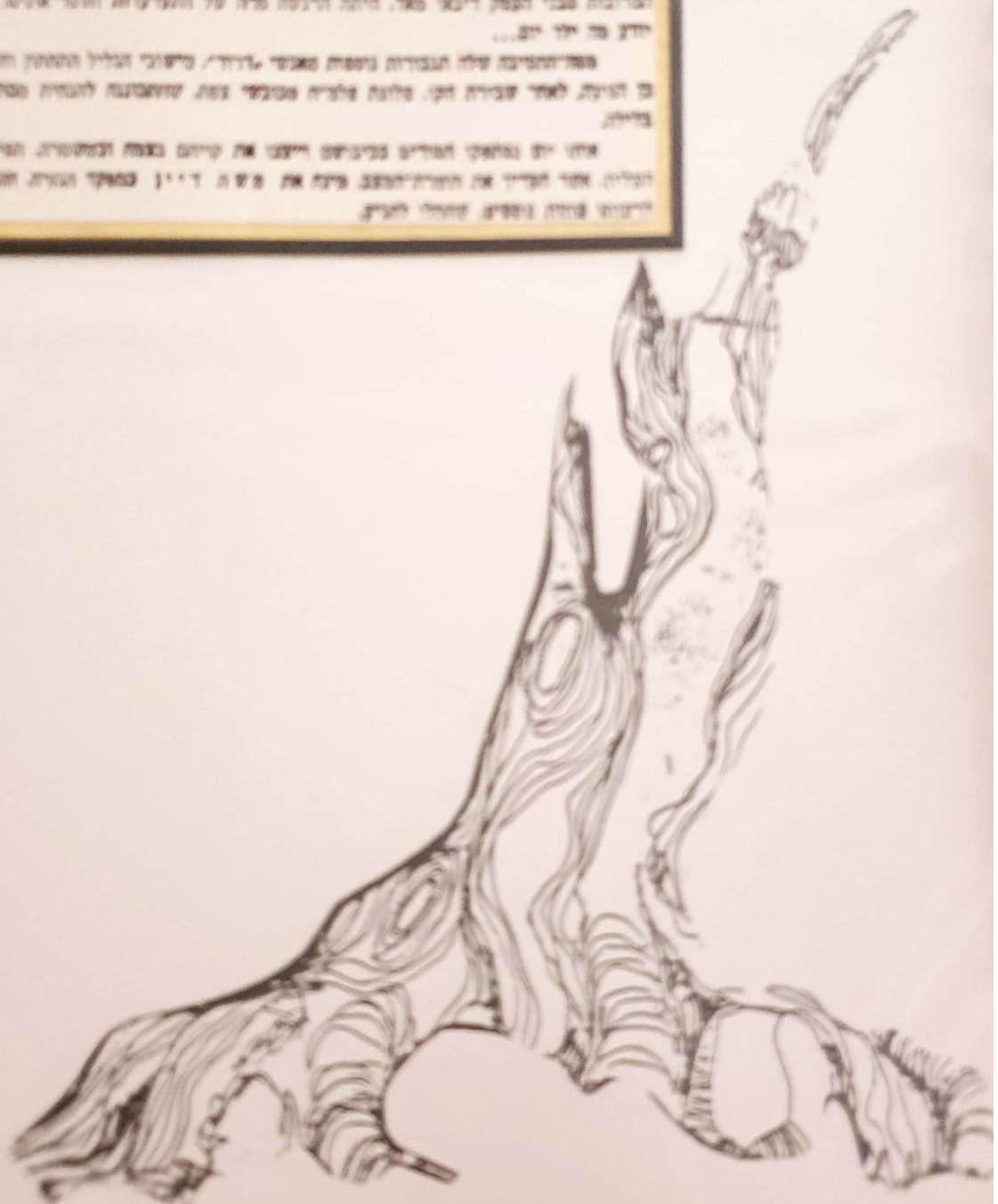

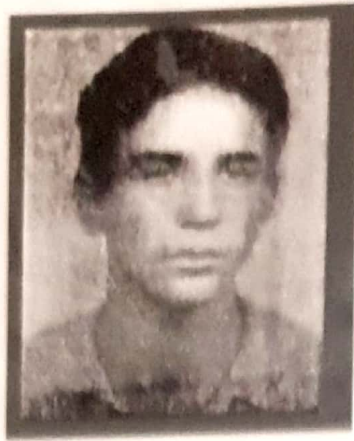
הבחלקה שהוצקה משקרי-הגולה, הוצבה דיומית-מקורית לצפת, בין הכביש לבית-היצר.
כדי למנוע אפשרות חקיקת טריו דיומה, החזקת המשטרה, ואפילו לפני קצו בלבד, נאמרה
אל האסטרות לארגן מחדש את המלטים למחלקות ולמציבם בקו בית-היצר-דגמיה ב/ על
גשר הירדן הגדול חומרי נפץ, המכללים חיצו לאת, המכניות עסקו בהעברת המסערים
ורבים משרה המערכת לשבדיות.

מבגירות של האיכלוסית האורחית בעסקי-הירדן היה ידוע ביותר, חילדים מנו
בבחינות רבה בתוך המבנות, וכן בולוי לחמים אחרים, מראה אימים היה בדרך ליבנאל
כשנישטו בה חילדים ונמלטי למעלה בין התחפוצציות המרדפות אחריות, האכירות
המריכות מבני המסך דיכאו מאד, היתה מרגשת מרה של התערערות חומרי-אונים, והן
ידע מה יד יום...

פחד-החריבה שלה המבירות נוספת מאגשי-ירדן/ מישוכי גליל התחתון חמקת.
כן היתה, לאור שבירת חק, פלגת פלגיה מנושלי צפת, שהמבנות להנחית מסירות
בדילת.

אילו יד נאמסק המדים מבינישם ייצצו את קייהם בצפת ונחשטרת, תפיקו
הכלות, אשר הדין את חומרי-המצב, פלגת את משה ד"י] במסך הגולה, המבירות
לדמות פלגת נאמסק, שהיה למרץ.

צילום לאחר חגיגות

כשעתים לפני זאת הפלמ"ח הגיע מברק משר-הגולן, שהודיע על הכנותיהם לסיורי (ממסדה לא הגיעה כל הודעה). מברק חשבה בהול ונמרץ, — שנשלח בחזרה, ובדסקודה מסודרת ממפקד הגזרה, לא לעזוב את הנקודה, — לא קיבל כל תשובה. האתה, שהתקשר כל הזמן, — לא נענה. (אח"כ נתברר, שבעת ההיא כבר פונו שני המשקים מיושביהם). משוודע הדבר, — נדרשו האנשים לחזור למקומם. הענין נתעכב עד לבוקר, וכשהגיעו אנשי שער-הגולן לקרבת המשק, — כבר נמצאו בו ערבים, שהתצפית זיהתה אותם ככפריים. האנשים נסוגו למשק שממנו יצאו, אף על פי שבמקום זה ערוכה היתה חגיגות לעזרה. רק בשעה 10.30 נכנס הצבא הסורי הסדיר לשני המשקים והחלו השוד וההצלות.

כאמור, יצאה בלילה פלוגת הפלמ"ח וניסתה לכבוש בחזרה את בנין המשטרה, בסיוע מרגמת "דוידקה", שהועמדה בדגניה והתותחים שפעלו מבית-ירח. היחידה הצליחה להתגנב ולתפוס את בנין בית-הספר הסמוך. משניסו להתקרב לבנין המשטרה נפתחה אליהם אש מן הבנין ומן השריונים שהיו בקרבתו. כמה כלי רכב נפגעו ע"י פיאטים ובקבוקי מולוטוב. המשטרה אמנם לא נכבשה, אך לאויב נגרמו אבידות. נראה היה בעליל, שפשיטה זו שיבשה לא מעט את לוח-הזמנים של הפיקוד הסורי וגרמה לדחית ההתקפה על הדגניות ליום נוסף.

בעית אספקת תחמושת, נשק, אף מזונות ושירותים אחרים למשקים ובעיקר למותקפים, רבצה על הגדוד, מאחר שלא היתה מסגרת אזורית שתטול על עצמה חלק מן העול הזה, וכן הדאגה לסידורי הקשר והאישפת, אספקת בגדים וכ" (למעשה, היו כל אנשי המשקים חיליים בקו החזית). הבעיות היו חריפות וברזבן נפתרו בתוך לחץ הקרבות, ומניעת הערבוביה קשתה, איפוא, ביותר.